

OBSAH:

1. VÝZKUM ÚNĚTICKÝCH POHŘEBNÍCH AREÁLŮ VE VLINĚVSI (NK, PL)	13
1.1. Historie archeologického výzkumu lokality	13
1.2. Únětické nálezy na Mělnicku	16
1.3. Topografie lokality a přírodní prostředí	18
2. KATALOG NÁLEZŮ (MD, KK, NK, JL, PL)	21
2.1. Poznámky ke katalogové části	21
2.2. Soupis nálezů	24
3. UKLÁDÁNÍ POHŘBŮ A HROBOVÉ KONSTRUKCE (PL)	387
3.1 Pohřby v hrobech	388
3.1.1. Půdorysy hrobových jam	388
3.1.2. Orientace hrobových jam	389
3.1.3. Konstrukce hrobových jam	391
3.1.4. Rozměry hrobových jam	393
3.1.5. Uložení pohřbů ve schránkách	393
3.1.6. Kúlóvé konstrukce v kontextu hrobových jam	395
3.1.7. Zásypy hrobových jam	396
Druhotné narušení hrobů	397
Intruze v zásypech hrobů	398
3.1.8. Budování mohylových náspů a hloubka hrobů	400
3.1.9. Poloha a orientace pohřbů	407
Orientace pohřbů	407
Uložení pohřbů v hrobě	408
3.1.10. Vícenásobné pohřby	411
Hroby se dvěma pohřbenými jedinci	411
Hroby se třemi pohřbenými jedinci	413
3.2. Objekty sídlištního charakteru s přítomností antropologického materiálu	413
3.2.1. Charakteristika objektů a jejich rozmístění v lokalitě	413
3.2.2. Interpretace a rozměry objektů	413
3.2.3. Pohřby a ostatní antropologický materiál v objektech sídlištního charakteru	416
3.2.4. Orientace a uložení pohřbů	419
3.2.5. Umístění nálezů v sídlištních objektech	420
3.2.6. Zásypy sídlištních objektů s přítomností antropologického materiálu	420
3.3. Žlabový objekt č. 4300	424
4. MOVITÉ NÁLEZY (PL)	427
4.1. Keramické nálezy – K	427
4.1.1. Typologické spektrum nálezů	427
Koflíky – K1	427
Džbány/mísovité džbány – K2	431
Mísy – K3	431
Mističky – K4	432
Kulovité a soudkovité nádoby – K5	432
Dvojkónické nádoby (osudíčka) – K6	433
Vázičkovité nádoby (bezuché amfory) – K7	434
Pohárky – K8	435
Miniatury hrnců – K9	435
Hrnce – K10	436
Zásobnice – K11	437
Zvláštní tvary – K12	437
Fragmenty nádob v hrobech – K13	437
Keramická kolečka – K14	438
Nádoby rozpadlé do nerekonstruovatelných fragmentů – K15	439
Nádoby zcizené či ztracené v průběhu výzkumu a zpracování – K16	439
4.1.2. Úprava povrchu keramiky a aplikovaná výzdoba	439
4.1.3. Rozměry rekonstruovaných celých nádob	440
4.1.4. Kvalita provedení keramických nádob	440

4.2. Kovové nálezy – B	442
4.2.1. Jehlice B1	444
Únětické jehlice – B1: 1	445
Cyperské jehlice – B1: 2	446
Jehlice se svinutou hlavicí – B1: 3	447
Jehlice s kulovitou hlavicí se šikmým otvorem – B1: 4	447
Jehlice s vertikálně svinutou (trubičkovitou) hlavicí – B1: 5	447
Jehlice se stočenou hlavicí – B1: 6	447
Berličkovité jehlice – B1: 7	447
Jehlice s dvojkruželovitou hlavicí – B1: 8	447
4.2.2. Záušnice – B2	447
4.2.3. Spirálky a trubičky – B3	450
4.2.4. Dýky – B4	450
4.2.5. Sekery – B5	454
4.2.6. Náramky – B6	454
4.2.7. Šídla, bodce – B7	456
4.2.8. Rydla – B8	457
4.2.9. Prsteny, kroužky – B9	457
4.2.10. Kovové korále – B10	457
4.2.11. Kovové rozřadovače – B11	458
4.2.12. Závěsky – B12	458
4.2.13. Záušničky – B13	459
4.2.14. Zvláštní nálezy – B14	461
4.2.15. Drátky, fragmenty – B15	461
4.3. Nálezy z jantaru – J	463
4.4. Nálezy z kostí – Ko	464
4.4.1. Zlomky kostěných jehlic – Ko1	464
4.4.2. Kostěný korál – Ko2	465
4.4.3. Ulity – Ko3	465
4.4.4. Škeble – Ko4	467
4.4.5. Falangy – Ko5	467
4.4.6. Zvířecí lebky – Ko6	467
4.4.7. Zvířecí lopatky – Ko7	467
4.4.8. Zvířecí zuby – Ko8	467
4.4.9. Kostěné hroty – Ko9	468
4.4.10. Kostěné hladítko – Ko10	468
4.4.11. Parohový špičák – Ko11	468
4.4.12. Kostěná rukojeť – Ko12	468
4.4.13. Opracovaný kostěný nástroj bez funkčního určení – Ko13	468
4.5. Nálezy z kamene – Ka	468
4.5.1. Sekeromlaty – Ka1	469
4.5.2. Sekery – Ka2	469
4.5.3. Valouny – Ka3	469
4.5.4. Silicitové dýky – Ka4	469
4.5.5. Šípky – Ka5	469
4.5.6. Silicitové čepele a úštěpy – Ka6	469
4.5.7. Mlýny – Ka7	469
4.5.8. Brousky – Ka8	469
4.5.9. Kamenné nože – Ka9	469
4.5.10. Otloukače – Ka10	470
4.5.11. Kamenné podložky – Ka11	470
4.5.12. Barvivo – Ka12	470
4.6. Stopy užívání předmětů, opravy a jejich druhotné použití	470
4.6.1. Předměty se stopami po užívání	472
4.6.2. Předměty upravené a druhotně použité	472
4.7. Poloha záměrně uložených předmětů v hrobech	472
4.7.1. Umístění keramických nálezů	472
4.7.2. Umístění kovových nálezů	473
4.7.3. Umístění nálezů z kamene, kosti, samostatných jantarových korálů a sestav ozdob (garnitur)	473
4.8. Poloha záměrně uložených předmětů v sídlištních objektech s pohřby	476
4.9. Společný výskyt typů předmětů	476
4.9.1. Sestavy předmětů s funkční sounáležitostí	477
4.9.2. Četnosti společně se vyskytujících předmětů v hrobech a jejich významová sounáležitost	477

4.10. Interpretace předmětů v hrobech vzhledem k umístění, společnému výskytu a možné funkci	482
4.10.1. Chybějící nálezy	482
4.10.2. Dochované soubory předmětů	482
5. CHRONOLOGICKÉ POSTAVENÍ NÁLEZŮ (PL)	485
5.1. Keramické nálezy	487
5.2. Kovové nálezy	488
Typ B1: 1: Únětické jehlice	488
Typ B1: 2: Cyperské jehlice	489
Typ B1: 3: Jehlice se svinutou hlaví	489
Typ B1: 4: Jehlice s kulovitou hlaví se šikmým otvorem s jehlou kruhového průřezu	489
Typ B1: 5: Jehlice s vertikálně svinutou (trubičkovitou) hlaví	489
Typ B1: 6: Jehlice se stočenou hlaví	490
Typ B1: 7: Berličkovité jehlice	490
Typ B1: 8: Jehlice s dvojkruželovitou hlaví, čtyřhranou jehlou a otvorem na zesíleném krčku	490
Typ B2: Drátěné záušnice	490
Typ B3: Spirálky a trubičky	490
Typ B4: Dýky	490
Typ B5: Sekery	491
Typ B6: Tyčinkové a páskové náramky	491
Typ B10: Kovové korále	491
Typ B11: Kovové rozřadovače	491
Typ B12: 1: Terčovitě náušnice (tzv. typu Starý Bydžov)	491
Typ B12: 2: Závěsky (záušnice) sedmihradského typu	491
Typ B12: 3: Terčovitě závěsky (tzv. typ Ráksi)	491
Typ B14: 2: Fragmenty kruhové hřivny se stočenými konci	491
5.3. Nálezy z kamene	492
Typ Ka1: Kamenné sekeromlaty	492
Typ Ka4: Kamenné dýky	492
5.4. Statigrafická pozorování	492
5.4.1. Vertikální statigrafie	492
5.4.2. Horizontální statigrafie	493
5.5. Chronologická interpretace náleзовých celků	493
6. VNITŘNÍ VÝVOJ A CHRONOLOGIE POHŘEBNÍHO AREÁLU VE VLINĚVSI (PL)	497
6.1. Absolutní datování vybraných náleзовých souborů	497
6.2. Materiálové analýzy kovových předmětů	503
6.2.1. Analýzy kovů a materiálová typologie	504
6.2.2. Materiálová charakteristika souboru kovových předmětů	505
6.3. Korespondenční analýza náleзовých souborů	520
6.4. Chronologie pohřebního areálu	525
7. POHLAVÍ A VĚK POHŘBENÝCH JEDINCŮ (JL, PL)	527
7.1. Pohlaví pohřbených jedinců	527
7.2. Věk pohřbených jedinců	529
7.3. Pohlaví a věk jedinců uložených v hrobech s vícenásobnými pohřby	529
7.4. Pohlaví, věk a vybava hrobu	532
8. CHARAKTERISTIKA KAMENNÝCH ARTEFAKTŮ A SUROVIN POUŽITÝCH PRO JEJICH VÝROBU (JF, PL)	539
9. ZVÍŘECÍ NÁLEZY	545
9.1. Zvířecí osteologické nálezy z hrobů kultury únětické (RK)	545
9.1.1. Materiál a determinace	545
9.1.2. Tafonomický stav	545
9.1.3. Analýza a interpretace	545
9.1.3.1. Intencionální přídavky	550
9.1.3.2. Neintencionální příměs deponovaná spolu se záspem	553
9.1.3.3. Pozůstatky drobných zemních zvířat	553
9.1.4. Poznámky k velikosti a morfologii zvířat	557
9.2. Zvířecí nálezy ze sídlištních objektů s přítomností antropologického materiálu (LK, OT)	557
9.2.1. Menší datové soubory	557
9.2.2. Větší datové soubory	557
9.2.2.1. Hospodářská zvířata	557

9.2.2.2. Volně žijící savci	560
9.2.2.3. Ryby	561
9.2.2.4. Žáby	561
9.2.2.5. Velevrubi	561
9.2.3. Tafonomie osteologického souboru ze sídlištních objektů	562
10. ANTROPOLOGICKÁ ANALÝZA LIDSKÝCH OSTATKŮ (JL, PS)	565
10.1. Antropologická charakteristika největších skupin pohřbů	565
10.1.1. Skupina 1	565
10.1.1.1. Zachovalost kosterního materiálu	565
10.1.1.2. Demografické ukazatele	565
10.1.1.3. Výška postavy, stavba kostry, stranové oploštění těl dlouhých kostí dolních končetin	565
10.1.1.4. Patologické nálezy	565
10.1.2. Skupina 9	566
10.1.2.1. Zachovalost kosterního materiálu	566
10.1.2.2. Demografické ukazatele	566
10.1.2.3. Výška postavy, stavba kostry, stranové oploštění těl dlouhých kostí dolních končetin	566
10.1.2.4. Patologické nálezy	566
10.1.3. Skupina 12	566
10.1.3.1. Zachovalost kosterního materiálu	567
10.1.3.2. Demografické ukazatele	567
10.1.3.3. Výška postavy, stavba kostry, stranové oploštění těl dlouhých kostí dolních končetin	567
10.1.3.4. Patologické nálezy	567
10.2. Únětická pohřebiště jako celek	567
10.2.1. Zachovalost kostrového materiálu	567
10.2.2. Robustičita kostry a tělesná výška	568
10.2.3. Metrické charakteristiky	568
10.2.4. Patologické nálezy	569
11. POHŘBY DĚTÍ (NK, LV, PL)	571
11.1. Uložení dětských pohřbů ve Vliněvsi	571
11.2. Milodary v dětských hrobech ve Vliněvsi	573
11.3. Etnografický exkurz do světa dětí	574
11.3.1. Chybějící děti a pohřby dětí mimo pohřebiště	575
11.3.2. Okolnosti ukládání pohřbů dětí na sídlišti	576
11.3.3. Věk dítěte a ukládání pohřbů na sídlišti	577
11.3.4. Násilné zásahy na dětských kostrách a vícenásobné pohřby	577
12. POHŘEBNÍ AREÁLY VE VLINĚVSI A ÚNĚTICKÁ KULTURA V ČECHÁCH (PL)	579
13. ZÁVĚR (PL)	587
14. LITERATURA	589
15. SUMMARY	595
FOTOGRAFIE 13-24	599
TABELY 1-32	611
MAPY 1-2	
PŘÍLOHY 1-2	